

nih odnosa s okolinom (posebice obitelji) u kojoj se stvara proces socijalizacije. Kako koncepcija autoritarne ličnosti svodi promatrane osobine na ekstremne, Kłoskowska smatra da je ona daleko prije izvjestan teorijski konstrukt tipolojskog karaktera nego neki aktualni dokaz. U aktualnoj stvarnosti suvremene civilizacije sindrom »autoritarni« uvjeti nikada se ne javlja u čistom obliku i čini se da nije ni dovoljan ni nužan uvjet za oblikovanje »autoritarne ličnosti«. Da bi pokazala da korelacije između socio-kulturnih obilježja i tipa autoritarne ličnosti koje je našao Adorno nisu univerzalne, Kłoskowska se poslužila primjenom triju eminentnih britanskih državnika i mislilaca (lord od Shaftesburya, John Stuart Mill i sir Bertrand Russell). Problem je u temeljnim pitanjima kulturnog oblikovanja stavova i u njihovim vezama s vrednotama. Kulturne su vrijednosti implicitno izražene u načinima akcije a eksplicitno u normativnim modelima (normama i vrijednosnim sudovima) zajednica, grupa i društvenih klasa kojima pripadaju.

Antun Petak

SOCIAL FORCES

Vol. 52, br. 4, lipanj 1974

Austin Frederick: Etološki faktori dominacije i teritorija u ljudskoj populaciji; Charles Tittle i Alan Rowe: Temeljiti test determiniranih hipoteza; Roger Mansfield, Leovy Gould i Z. Namenwirth: Socioekonomski model smanjivanja društvenih nejednakosti; M. Taylor i E. Weinstein: Kritičizam, svjedočanstva, interakcije; Avery M. Guest: Klasna svijest i američki politički stavovi; John Belcher i Kelly Crader: Društvena klasa, stil života u Puerto Ricou; Robert Lauer: Procjene promjena i naglašavanje — Test teza »budućeg šoka«; E. M. Beck: Konfliktne promjene i stabilnost — Recipročna interakcija u školama; Michael D. Nelson: Zakonitosti komparativnih analiza istraživanja moći; Donald Granberg i Lee Steel: Istraživanja širokih razmjera; Lawrence S. Mayer i J. Good: Proučavanje nekih čestih problema; James Noell: Kompleksna analiza o državnoj birokraciji u Americi.

Avery M. Guest

KLASNA SVIJEST I AMERIČKI POLITIČKI STAVOVI

Avery M. Guest iznio je u ovom radu rezultate dvadesetogodišnjeg iskustvenog istraživanja o odnosu klasne svijesti i političkih stavova i ponašanja. Istraživanje je provedeno u razdoblju 1956—1968.

Polazeći od marksističke koncepcije temeljna bi hipoteza bila da se politički stavovi i ponašanja zasnivaju na identifikaciji s interesima samih društvenih klasa. Primijeni li se taj pristup na suvremene američke društvene prilike, proizlazi da bi svijest pripadnika radničke klase te onih koji se s radničkom klasom identificiraju odlikovala lijeva ili kolektivistička orijentacija, a svijest srednje klase i onih koji se s njom identificiraju desna ili individualistička orijentacija. Ovaj problem autor je ispitivao unutar američkog društvenog i političkog konteksta nastojeći utvrditi neposrednu povezanost između klasne svijesti i osviještenosti te određenih karakteristika političkih stavova i ponašanja u stranačkoj političkoj borbi. Prema rezultatima što ih je Guest dobio, političke stavove pripadnika radničke klase, s jedne, te pripadnika srednje klase, s druge strane, bitno determinira klasna osviještenost. Tako bi se primjerice činilo da Demokratska partija bilježi uspjeh na izborima kada političkom propagandom uspije uvjeriti pripadnike radničke klase, koji klasno nisu osviješteni, odnosno koji nisu svjesni, da su njihovi interesi istovjetni ili zajednički interesima ove političke stranke.

Nastojeći podvesti dobivene rezultate u okvir šire teorijske koncepcije autor je izveo zaključak da u američkim kao i drugim društvenim uvjetima stupanj subjektivne klasne osviještenosti i identifikacije bitno utječe na političke stavove i ponašanja pripadnika različitih društvenih grupa.

Vlatka Mladenović

THE BRITISH JOURNAL OF SOCIOLOGY

Vol. 25, br. 3, rujna 1974

Norman K. Denzin: Metodologijske implikacije simboličkog interakcionizma za istraživanje devijacije; Dean Harper, Bobby Mills i Ronald Pavris:

Izrabljivanje u naselju radnika doseljenika; Maurice P u n c h: Sociologija antiinstitucije; Graham A l l a n: Teorija o milijunaštvu — Ilustracija; James M u r p h y: Očekivanja nastavnika i nedovoljno klasno djelovanje; Nick P e r r y: Dvije kulturne i totalne institucije; Eda P. T o p l i s s: Studija slučaja gerijatrijske bolnice kao ilustracija organizacionih promjena; Ivan R u f f: Može li postojati sociologija literature?; Richard W u n d e r l i c h: Znanstveni etos — Pojašnjenje.

Maurice Punch

SOCIOLOGIJA ANTIINSTITUCIJE

Pojam antiinstitucije mogao bi se shvatiti kao kontradikcija u sociološkoj terminologiji. No, antiinstitucija jest ideal jednako kao što je ideal i besklasno društvo. Sociologija nije toliko zainteresirana za njezino djelovanje koliko za način na koji je stvoriti. Naime, antiinstitucija pretpostavlja brojne kontradikcije između svoje ideologije i nužnosti da se takva socijalna forma stvori. Kako te kontradikcije riješiti pitanje je koje se odnosi na društveni život i ljudske interakcije u nekoj okolini a u nastojanju da se pojedincu osigura maksimum sloboda. Antiinstitucionalisti svoj zahtjev argumentiraju neprihvatljivošću granica što ih ljudima nameću institucije unutar kojih se plaća prevelika cijena za malo ljudskih sloboda. U tom smislu krucijalno je pitanje kako izgraditi »zajedništvo« polazeći od ortodoksnih suvremenih institucija.

Prilikom izgradnje antiinstitucije javlja se opasnost pretjeranog strukturiranja. To je samo jedna patološka pojava koja ponovno otvara pitanje »kako«. Pokazalo se da insistiranje na zajedništvu kao antipodu instituciji unutar izvjesnih religijskih ili političkih pokreta usmjerenih na promjenu stila života ubrzo može dovesti do despotizma, birokratizacije ili drugih oblika strukturalne rigidnosti. Naime, zajednica se ne može tretirati samo kao predmet, nego se moraju uzeti u obzir i potrebe ljudi za organizacijom društvenog života i djelatnosti da bi kolektivni život i rad uopće bili mogući. Tako maksimalizacija zajedništva izaziva maksimalizaciju strukture, koja pak onda provocira revolucionarna strujanja usmjerena obnavljanju zajedništva.

Antiinstitucija jest pokušaj da se utvrdi samo jedna strana tog dijalek-

tičkog procesa. Kao takvoj njoj je inherentna nestabilnost. Zajednički temelj antiinstitucije čini težnja ljudi za realizacijom vlastitosti, te se u tom smislu ona javlja kao alternativa za organizaciju društva.

Ovaj je rad ilustracija važnosti zajednice koju autor naziva antiinstitucijom. Taj oblik društvenoga života isključuje konvencionalnu organizacionu analizu. Sociološki premise tiču se tako temeljnih pitanja održavanja društvenoga reda, društvene kohezije, grupne solidarnosti, te razumijevanja devijacija i poremećenja u društvu. Sociologija antiinstitucije stoga je pristup u koji se polažu velike nade.

Vlatka Mladenović

THE JOURNAL OF SOCIAL ISSUES

Vol. 29, br. 4, 1973

Daniel K a t z: In memoriam Kurtu Lewinu; Harold M. P r o s h a n s k y: Prvi govor novog predsjednika — Krize u ljudskom društvu; Herbert C. K e l m a n: Nasilje bez moralnih sankcija — Razmišljanja o dehumanizaciji žrtava i žrtvovanih; Piter S n e d f e l d i J a k o v M. E p s t e i n: Stavovi, vrednovanja i nosioci odgovornosti — Slučaj jednog koleđa; Carol T r a v i s: Tko je za ostvarivanje ženskih sloboda i zašto — Slučaj neslobodnih slobodoumnica; Lick R u b i n i A n n e P e p l a n: Ispitivanje igrača državne lutrije; Michael J a y D i a m o n d i W. C h a r l e s L o b i t z: Učinci jednog eksperimentalnog depolarizatorskog programa između policije i studenata; L o i s e E. S i l v e r n i C h a r l e s Y. N a k a m u r a: Analiza odnosa studenata — politika; I r w i n S i l w e r m a n i M a r w i n E. S h a w: Učinci nenadanih masovnih školskih problema i shvaćanja u Sautern Cityu; H e l m u t W. B a r t e l i J. J e f f r e y G r i l l: Sociometrijska ispitivanja nekoliko integriranih klasno otvorenih razreda.

Carol Travis

TKO JE ZA OSTVARIVANJE ŽENSKIH SLOBODA I ZAŠTO? SLUČAJ NESLOBODNIH SLOBODNOUMNICA

U ovom radu napisanom na temelju rezultata anketnoga istraživanja prikazani su stavovi muškaraca i žena koji po-